

Kegyelem

A Kegyelemben az a legszebb, az a legjobb, hogy nem kell és nem lehet kiérdemelni. Hiába így az érdem és futás, az „üst-foldozás”, merész önfeláldozás; és hiába edzette az izmaid vagy ette véred annyi áruulás, a tiszta homlokod ráncolta sopánkodás, hiába mondták számtalan neked, hogy „mindig csak Én, és senki más” – ilyenkor fejed föl kellett emelni, mint most is. Az imádkozás lehajtott főt kíván bár, a magadba-fordulást, a csöndet, ám erőt ad valami titkos „őselem”, hogy van még a rendeken foldozni-való, s hogy a kiérdemelhetetlen kegyelem még föltárja néhány szép oldalát is a világnak, s hogy megmutatja még, benne mi a Jó.

Luther

(Négysoros széljegyzet Tamus István metszete mellé)

Mintha szélvihar támadt volna.
Fölláztak a szent betűk az álság ellen.
Bedöntötte a wittenbergi várkaput az ősz.
S az Isten mosolygott a hulló levelekben.

Don Q.

(Drozsnyik István szobraihoz)

Don Quijote rozsdásodni képtelen acélcsontvázában (ahogy a diósgyőri Drozsnyik vezette megtévedt lovagját a levegőben lebegő székkirályok között, míg a történet végül leült, hogy csak hallgassa önmagát) én az akarat megfeszült kóborát látom, ahogy szent lován elterpeszkedik a don – Sancho tölti kupáját tele, ám nem issza meg borát, mert mindközben annyi látomás történik vele, például énekelni kezd süket, szép fülében a megringyósodott szerelem, azt hiszi, hogy az álom és a képzelet határán nyílik meg előtte a jóság, mintha ez volna az egyetlen valóság, amit el kellene érni, mert a nélkül nincs értelme a lovagság többi formájának sem – szóval így menekül meg a Don Quijote, lebegve a levegőben; és a székkirályok megoldadtak a nap gyönyörű fényében, hogy a lovag álma váljék valóra, nem pedig a királyoké, akik hiába is vágynak egy ülepük alól szertefutkosó és a csodákat sem értő, hiú arany-palástba öltöztetett szerelmes lóra

Bertha Zoltán

Szakolczay Lajos 80

2016 koratavaszán, az *Agria* folyóirat azévi első számában „az ellenünkre – megkérdezésünk nélkül – nyakunkba szakasztott Trianonnal” szembe az építés csodáját, misztériumát és követelményét állította önvallomásos esszéjében az akkor hetvenöt esztendő Szakolczay Lajos. A Kós Károlytól is tanult igéket hangoztatva: a mi igazságunk a mi erőnk! És ez a létezőteremtő energia a szellemi, művészi alkotás varázslatából sugárzik elő a legfényesebben, hogy életigazító fenségként tartson meg minket, annyi nehéz időt megszenvedett szegény, árva magyarokat. Gyógyír, vigasz, esély a kultúra – meg az édes anyanyelv, beszéljék azt bárhol a Kárpát-hazában és a nagyvilágban megmaradt vagy szétszóródott nemzettestvéreink. A határok fölötti egyetemes magyarság minden értékének ismerője, azokat szeretve, rajongva és lankadatlanul számon tartó – s érettük: tudatosításuk, megbecsülésük, híresztelésük érdekében „gyalog-utak, vonat-utak, autóbusz-utak, repülő-utak” rengetegét fáradhatatlanul bejáró –, apostoli lelkületű vándor-krónikása, öt újabb év elteltével, most nyolcvanévesen is ugyanazt a missziót végzi: egy egész és oszthatatlan nemzet lelki-erkölcsi megmaradását, szellemi honvédelmét, minőségi épülését szolgálja és példázza. Lelkesítőn felmutatva a történelem számára is mindazt, ami jövőt érdemel és reményt fakaszt, az idők végezetéig és azon is túl. Számtalan monumentális tanulmánykötete, az össznemzeti kultúrát utolérhetetlenül egybenlátó (sőt az európai és az univerzális művészeti folyamatok összefüggési között is értelmező, s ezer ággal átfogó) grandiózus könyvei után csak a legutóbbiak is (*Nagybányától Picassóig*, 2015; *Korunk farsangja*, 2016; *Idő-lámpa*, 2016; *Jövőben a múltunk*, 2016): ámulatba ejtő összegzések, szintézisek.

S ha hitetlenkedve kérdeznénk, hogy csakugyan lehetséges mai világunkban mindez, amit ő megvalósít? Akkor a válasz, hogy igen, mert valóban: Szakolczay Lajos páratlan életműve a mai irodalom-, művészet- és kultúrtörténet-írás kiemelkedő fejezete, a modern magyar műértelmező irodalom-, képzőművészet-, színház-, zenekritika kivételes teljesítménye. Összkulturális szakkritikusi tevékenysége felmérhetetlen jelentőségű, vaskos esszé- és tanulmányköteteinek sokasága (és egyéb publikációinak elképesztő arányú összessége) a huszadik századi és a kortárs magyar szellemi élet jelenségeinek, folyamatainak, alkotóinak a teljes panorámáját, egész enciklopédikus körképét tárja elénk. Szellemtörténeti és hungarológiai szempontból is felbecsülhetetlen értékű tudástárát, kincsesházát, thesaurusát boltozza fel annak a varázslatos művészeti univerzumnak, amelyet a magyarság Trianon óta is képes volt felépí-

Szakolczay Lajost, lapunk főmunkatársát szeretettel köszöntjük, Isten éltesse sokáig!

